

Varberg Sm, Ha

ARKIVEXEMPLAR

BESLUT

DATUM
2001-10-22

BETECKNING
312-2901-2001

ERT DATUM

ER BETECKNING

2005-02-02 beslöt KML
h-c / h-c

Kyrkorådet i Varbergs församling
Box 218
432 25 VARBERG

Kopia till

Skydd enligt lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. för
S:t Jörgens kapellkrematorium i Varbergs församling,
Göteborgs stift, Halland.

Just/samråd

Beslut

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) beslutar med stöd av 4 kap. 4 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (KML) att bestämmelserna i 4 kap. 3 § KML om tillståndsprovning skall tillämpas på S:t Jörgens kapellkrematorium med därtill hörande klocktorn. Bestämmelserna i 4 kap. 3 § skall dock inte tillämpas på interiöra ändringar i bottenplanets tekniska utrymmen.

Bakgrund

Alla Svenska kyrkans kyrkobyggnader uppförda t.o.m. 1939 är skyddade enligt 4 kap. KML. Enligt 4 och 14 §§ i detta kapitel kan RAÄ besluta att även kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser tillkomna 1940 och senare, som är märkliga på grund av sitt kulturhistoriska värde skall skyddas. Av förarbetena till lagen framgår att begreppet *kulturhistoriskt värde* också innefattar *konstnärligt värde* och att även kyrkor som är yngre än ca 20 år kan skyddas.

År 1990 fattade RAÄ beslut om skydd för ett urval kyrkor byggda 1940 och senare, sammanlagt 83 kyrkor. 1996 beslutades om skydd för ett urval av begravningsplatser med kapellkrematorier eller begravningskapell, sammanlagt 22 anläggningar.

Urvalet behöver ses över med jämna mellanrum och RAÄ har nu beslutat att göra en utökning av urvalet av skyddsvärda kyrkor byggda 1940 och senare. Orsaken är dels att inventeringsunderlaget när det gäller de nya kyrkorna har förbättrats sedan det förra urvalstillfället och dels att ett flertal nya kyrkor har byggts.

Exp

Nio kyrkor, ett kapellkrematorium och en begravningsplats byggda 1940 eller senare i Göteborgs stift har enligt beslut 1990 och 1996 skydd enligt KML och i det nu aktuella urvalet har RAÄ beslutat att ytterligare ett kapellkrematorium i stiftet skall skyddas

Redogörelse för ärendets handläggning

Urvalet av skyddsvärda kyrkor som omfattar kyrkor byggda 1940 eller senare har skett i samråd med länsstyrelser, läns museer och Arkitekturmuseet. Vid urvalet har följande kriterier beaktats:

- Hög arkitektonisk och konstnärlig kvalitet
- Tidstypisk utformning
- Återspeglning av internationella arkitekturtrrender
- Kyrkan som del i en miljö, t.ex. ett medvetet gestaltat förortscentrum
- Exempel på teologiskt och liturgiskt betingad gestaltning
- Verk av framstående arkitekter, även lokalt
- Konstnärligt betydande fast utsmyckning
- Intressanta och nydanande tekniska lösningar

Förslag till utökat urval av skyddsvärda kyrkor har remitterats till stiftsstyrelser och till berörda församlingar. Muntliga kontakter har tagits med de församlingar som inte yttrat sig eller som varit tveksamma till skyddet.

Göteborgs stift har den 16 november 2000 tillstyrkt att S:t Jörgens kapellkrematorium ska omfattas av skydd enligt KML. Kyrkogårdsnämnden i församling har i yttrande den 15 november 2000 accepterat förslaget i sin helhet.

Beskrivning av kapellkrematoriet

S:t Jörgens kapellkrematorium byggdes 1969 efter ritningar av arkitekten Jörgen Ehn.

Kapellkrematoriet är uppfört i stramt funktionalistisk stil och inkomponerat i en kuperad del av S:t Jörgens kyrkogård. Intill portiken står ett högt klocktorn i betong. Byggnaden har låga fasader klädda med betongelement med infällda, räfflade skivor i vit marmor. Ingången markeras av en bred framförliggande portik med pelare. Portiken och det högre halvcylanderformade korpartiet är klätt med slät slipade marmorplattor. Kapellet är rektangulärt med större bredd än längd, med det halvrunda koret starkt belyst genom överljus. Rummet får i övrigt sitt ljus genom östväggens smala höga fönster med prismor i kristallglas.

Kapellinteriörens material är vit marmor, grå kalksten och rödfuru. Ett enkelt kors hänger över det ovala altarbordet. Även biutrymmena är inredda av arkitekten.

Motiv för beslutet

Kapellkrematoriet är en god representant för 1960-talets arkitektur med hög arkitektonisk kvalitet. Dess rena formspråk och vackra ljusföring är kongenialt med byggnadens ändamål. Betong och marmor har bearbetats och kombinerats på ett konstnärligt och hantverksmässigt innovativt sätt både i exteriör och interiör.

RAÄ anser därför att bestämmelserna i 4 kap. 3 § KML om tillståndsprovning bör tillämpas på S:t Jörgens kapellkrematorium och klocktorn. Detta innebär bl.a. att inga väsentliga ändringar får genomföras utan tillstånd av länsstyrelsen. Interiöra ändringar i bottenplanets tekniska utrymmen bör dock kunna ske utan tillståndsprovning. Innan sådana ändringar genomförs bör dock samråd ske med länsstyrelsen.

Upplysning

S:t Jörgens kyrkogård har anlagts före 1940 och omfattas redan av bestämmelserna i 4 kap. KML.

Beslut i detta ärende har fattats av överantikvarien Christina von Arbin efter föredragning av arkitekten Kerstin Alexandersson. Avdelningschefen Sven Göthe och avdelningsjuristen Bengt Green har deltagit i den slutliga handläggningen.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos länsrätten. Hur man överklagar framgår av bilaga.

Christina von Arbin
Överantikvarie

Kerstin Alexandersson
Arkitekt

Bilaga:
Hur man överklagar

Kopia till:
Svenska kyrkan
Göteborgs stift
Kyrkogårdsförvaltningen i Varbergs församling
Varbergs kommun
Länsstyrelsen
Länsmuseet
Arkitekturmuseet